

Bodø 12.09.19

Innspill til stortingsmelding om arbeidsrelevans i høyere utdanning

PBL (Private Barnehagers Landsforbund) er Norges største interesse- og arbeidsgiverorganisasjon for private barnehager. PBL har mer enn 1.900 medlemsbarnehager, med om lag 29.000 ansatte, i 252 kommuner.

PBL er stiftet i 1993, og har siden 1997 hatt en egen hoved- og hovedtariffavtale for ansatte i medlemsbarnehagene.

PBL takker for at vi blir invitert til å komme med innspill til en stortingsmelding om arbeidsrelevans i høyere utdanning.

Vi vil i det påfølgende svare ut de for oss viktigste spørsmålene fra forsknings- og høyere utdanningsminister Iselin Nybø slik disse er formulert i invitasjonen datert 10. april 2019.

1. Hovedutfordringer som bør omtales i meldingen

I invitasjonen fra Kunnskapsdepartementet datert 10. april 2019 stiller statsråden spørsmål ved om høringsinstansene er enige i utfordringene hun skisserer.

PBL er enige i problembeskrivelsen til statsråden, og stiller oss bak denne. Problemene som departementet beskriver sammenfaller med tilbakemeldinger vi får fra våre medlemmer.

2. Samarbeid om høyere utdanning

Under dette punktet ber departementet om tilbakemelding på hvordan vi samarbeider med universiteter og høyskoler om høyere utdanning.

PBL og også PBLs datterselskap Nasjonalt kunnskapssenter for barnehager (NKFB) samarbeider med flere universiteter og høyskoler. Vi har samarbeidsavtale med Nord universitet og Dronning Mauds Minne Høgskole. Samarbeidsavtalene omhandler flere forhold ved utdanningen, men vi har til nå konsertert oss om forskningsfeltet.

Videre har vi et forskningssamarbeid med Universitetet i Stavanger om det nye forskningssenteret Filiorum. Vi har ansatt en Nærings-Ph.d i NKFB som er tatt opp ved Nord universitet, men bruker data fra det store forskningsprosjektet som OsloMet – storbyuniversitetet har hatt ansvar for, Gode barnehager for barn i Norge (GoBaN).

Videre gir PBL innspill på høringer og deltar i ulike referansegrupper, samt har observasjonsrolle i Universitets- og høyskolerådet ved Nasjonalt råd for lærerutdanning (NRLU).

Departementet ber høringsinstansene om innspill på hva som er de viktigste motivasjonsfaktorene for at virksomheten skal delta i samarbeid om høyere utdanning. Etter PBLs syn er det viktig at begge parter opplever at de har noe igjen for samarbeidet og at partnerne i samarbeidet er likestilte. I for mange tilfeller ser vi eksempler på at samarbeidene ikke oppleves som reelle samarbeid med likeverdige partnere.

3. Samarbeid om studentenes læring

Dette punktet kommer vi tilbake til avslutningsvis i vårt innspilldokument, der vi gir direkte tilbakemeldinger om lærerutdanningen.

4. Myndighetsnivå

Departementet har i denne delen bedt om innspill om hva som er mulighetene og hindringene for tettere samarbeid med universiteter og høyskoler, samt hvordan myndighetene kan legge til rette for høyere utdanning mellom universiteter og høyskoler og arbeidslivet.

PBL opplever det som en begrensning for tettere samarbeid med universiteter og høyskoler at barnehageansatte gjennom kompetansestrategien *Kompetanse for fremtidens barnehage* blir bundet til å benytte seg av den geografisk nærmeste utdanningsinstitusjonen, og ikke den eller de utdanningsinstitusjonene som sektoren selv opplever leverer det beste studietilbudet.

PBL mener universitetene og høyskolene kan bli mer relevante for arbeidstakere i vår sektor dersom ikke hver enkelt utdanningsinstitusjon på egen kjøp skal utvikle og gjennomføre studier/programmer som det ikke er etterspørsel etter i markedet, mens det andre steder ikke er plasser nok til å dekke etterspørselen.

Myndighetene bør ta sterkere styring over universiteter og høyskoler, slik at studier som tilbys er kvalitativt gode, relevante og etterspurte i sektoren. Dette bør også betinge at universiteter og høyskoler pålegges tettere samarbeid med arbeidslivet. Myndighetene må også åpne for at arbeidstakere står friere til å velge det studiestedet som holder høyest kvalitet, og ikke nødvendigvis være bundet til å velge det geografisk nærmeste.

5. Eksempler

I denne delen ønsker departementet innspill i form av eksempler. For PBL er det naturlig å knytte dette til lærerutdanningene.

Fra PBLs ståsted er det særdeles viktig at samfunnets kompetansebehov gjenspeiles i det som tilbys i utdanningssektoren. Det gjelder både på et overordnet plan, men også at man utvikler dagens utdanninger i tråd med hva praksisfeltet trenger. Barnehagesektoren har vært i en enorm omstilling de siste årene og det er viktig at de som utdanner seg til barnehagelærere innehar relevante ferdigheter og kunnskaper for den jobben de skal ut i, jfr. rapporten om barnehagelærere rollen (*Barnehagelærerrollen i et profesjonsperspektiv – et kunnskapsgrunnlag*, KD 2018).

Kvaliteten i lærerutdanningen avhenger av innsats både fra lærerutdanningsinstitusjonene og skoler og barnehager der studentene har praksis. Styrking av samarbeid mellom aktører i lærerutdanningsfeltet og partnerskap mellom skole- og barnehageeiere og lærerutdanningsinstitusjoner er viktige mål.

Slike samarbeid og partnerskap vil være avgjørende for å utvikle kvaliteten både i praksis og i utdanningen. Det finnes flere små prosjekter der et slikt samarbeid fungerer veldig godt. Eksempler på dette er der praksisfeltet, universiteter og høyskoler har felles ansatte der en fra praksisfeltet også har en stilling ved utdanningsinstitusjonen.

Dette gir økt kunnskap om hverandre og nære relasjoner. Imidlertid hjelper dette i hovedsak enkeltbarnehager eller enkeltskoler. For universitetene og høyskolene betyr dette at de får sin kjennskap til kun enkeltbarnehager og kun den ene driftsformen.

Selv om dette er gode eksempler på hvordan utdanningsinstitusjonene og arbeidslivet for øvrig kan samarbeide, så blir denne form for samarbeid litt smått, all den tid vi har nærmere 6.000 barnehager i Norge. Denne form for samarbeid kan gi mye dybdekunnskap om enkeltbarnehager, men breddekunnskapen uteblir dersom det ikke er systemer som ivaretar behovet for dette.

Finansiering av slike ordninger med dobbelt ansettelsesforhold kan også være utfordrende. Blant annet er det ulike lønssystemer og det kan være utfordrende å ha delte stillinger. Det kan gi mye dybdekunnskap og kompetanseheving for enkeltpersoner, men muligens ikke til praksisfeltet.

6. Supplerende spørsmål om lærerutdanning

Her åpnes det for å gi innspill knyttet til de viktigste utfordringene for et godt og gjensidig samarbeid mellom aktørene i lærerutdanningsfeltet og barnehageeiere.

PBL mener gjensidighet, relasjonsbygging og felles mål har vært avgjørende i vellykkede prosjekter som har vært startet tidligere. Utfordringen er ofte tid og ressurser. Der utdanningsinstitusjonene har dette inkludert i sitt daglige arbeid, så er det ofte lærerressursene i praksis som må ut av barnehagen og skolen. Dette betyr tilleggsarbeid og tilleggsutgifter til vikarer osv.

Fra PBLs side oppleves en av de største utfordringene å være gjensidighet og reelle samarbeid. Innspill fra våre medlemmer går ofte på at samarbeidene ikke oppleves som reelle da det meste styres og utvikles av utdanningsinstitusjonene. Det er også ofte utdanningsinstitusjonene som blir sittende på de økonomiske ressursene.

Etter PBLs syn er det et kjennetegn ved vellykkede prosjekter at utdanningsinstitusjonene og praksisfeltet anerkjenner hverandres kunnskap, og at det er gjensidighet og inkludering i alle prosesser.

PBL mener tilgangen til praksisplasser er for lav i mange studier og at kvaliteten på praksisen varierer. PBL mener også det er et godt tiltak at det stilles høyere krav til praksislærere. PBL erkjenner at målet om at alle skal ha veiledning ikke er nådd.

PBL ser at utdanningene i mange tilfeller blir for generelle i sin tilnærming, og at utdanningen ikke er tett nok knyttet opp mot arbeidslivet eller yrkesrollen de nyutdannede skal inn i.

Etter PBLs vurdering bør myndighetene søke å gjøre det mer attraktivt å være praksislærer. Det kan også vurderes å utvikle en type «akkreditering» for å få veiledningsansvar for en student.

Det er videre viktig at også barnehagen opplever at de har noe igjen for å stille opp som praksisbarnehage. PBL kjenner til gode eksempler der barnehager samarbeider med universiteter og høyskoler om utviklingsprosjekter og andre oppgaver som er relevant for barnehagen, og som ledes i et samarbeid mellom praksislærere og student. Nyten for barnehagen som helhet vil øke dersom hele personalet inkluderes i utviklingsprosjektet.

PBL mener det som kjennetegner velfungerende samarbeid mellom utdanningene og praksisfeltet er:

- Likeverdighet i samarbeidet.

- Annerkjennelse og respekt for hverandres kompetanse,
- Tid og ressurser til å skape felles plattform og felles mål for samarbeidet
- Utdanningsinstitusjonene må gi større plass til barnehagene. Ved for eksempel å gi barnehagene større plass i utformingen av praksis (oppgaver/gjennomføring osv.) vil utdanningsinstitusjonene få et større innblikk i hva studentene trenger av kunnskap, samt at barnehagen kan få mer igjen for å ha studenter hos seg.